SÜRMELİ BEY EFSANESİ

(ÖZET)

Yüksel Işık

Yüksel Işık'ın babasından çocukluğunda dinlediği öyküdür. Bir özet niteliği taşımaktadır çünkü babası da bu efsaneyi o dönemlerde sokaklarda bile satılacak kadar kolayca bulunabilen bir kitaptan öğrenmiştir.

Bu kitap büyük olasılıkla ilk kez 1949 yılında basılmış olan ve Kazım Mete tarafından yazılan 48 sayfalık Sürmeli Bey (ve Telli Senem) adlı eserdir. Yazar Kazım Mete'nin de bu öyküyü başka bir kişiden dinleyerek yazıya aktardığı bilinmektedir. Kitabın 1960 ve 1971 yıllarında yine aynı kapakla ve aynı sayfa sayısıyla farklı yayınevlerinde basıldığı anlaşılmaktadır.

Deniz Karakurt

***

Özeti Yazan Kişinin Önsözü

Babam çocukluğumda, kış akşamları Şarkışla'da komşu muhabbetlerinde bir öykü anlatırdı... 1940'larda saman kağıdına basılmış sokakta satılan bir hikaye kitabıydı... Bu kitaptaki bütün şiirleri ve anlatımları ezberlemişti. Bu kitap ben 11 - 12 yaşıma kadar evimizde vardı. Sonra kayboldu. 2011 yılında babamdan tekrar tekrar aynı hikayeyi anlatmasını istedim ancak çoğu sıralamayı unutmuştu. Ama hikayedeki türkülerin çoğunu hatırlıyordu. Ben de hikayenin sıralamasını çok iyi hatırlıyordum. Ben hikayeyi hatırlattıkça babamda şiirleri havasıyla söylemeye başladı... Olay kesinlikle Sivas'ta yaşanmış.

Babam rahatsızlanmıştı (bunama geçiriyordu). İzmit'e geldim. Bakıma ihtiyacı vardı. Zaman geçirmesini sağlamak amacıyla eskilerden anlatmasını istedim. Çok da güzel sesi vardı. Başladı Sürmeli Bey türkülerini mırıldanmaya... Hikayesini de anlatmasını istediğimde olayları ve kişileri birbirine karıştırıyor çocukluğumda dinlediğim Sürmeli hikayesi gibi olmuyordu. Ama deyişlerin hepsini hemen hemen hatırlıyordu. Yeğenimden yardım istedim. Kitabı bulmasını ara sıra babama okumak istediğimi söyledim. Ama olmadı, bulamadık. Bu arada bende kendi hafızamı zorladım. Yavaş yavaş babamın eksik ya da yanlış anlatımlarını kendisine hatırlatarak çözmeye çalıştım. Çok hoşuna gidiyordu. 3 ay babamla ilgilendim tekrar Danimarka'ya döndüm. Babam 2016'da öldü. Bu Sürmeli Bey kitabının orijinalini yeğenlerinden biri götürmüş bir daha da geri vermemiş, çok kızardı onlara... Sonuçta kitabı bulamadım ama babamla olan son beraberliğimin bir anısı olarak Sürmeli beyi tekrar hatırlamış olduk.

Yüksel Işık

SÜRMELİ BEY

Komşumuz Naciye ablada çoluk çocuk, bir odanın alacağı kadar insan toplandık. Dışarısı kar ve fırtına, soğuk mu soğuk. "Soğuk" bu sıcak odada kalpleri sıcak insanların içinde kendisine yer bulamıyor. Babamın gür sesi,

- Herkes tamam mı ? Başlıyorum...

(Babam Ali Ağam)

Anlatıyor…

Zamanın birinde, ben deyim yüz yıl, siz deyin yüzelli, Sivas' ta Behlül Bey adında çok zengin bir Celep yaşarmış. Sivas'ın yarıdan fazla toprağını Behlül Bey'in hayvan çiftliği kaplarmış.

Çok saygıdeğer, iyi kalpli, azaplarına iyi davranan, konuk seven, gelen misafiri günlerce ağırlayan 'misafir olmayınca lokma boğazımda kalıyor' diyecek kadar cömert ve iyi kalpli bir adammış. Azabını (karın tokluğuna çalışan işçisini) günü geldiğinde azad ederek, kendi toprağını ekmesine biçmesine de yardımcı olurmuş. Dolayısıyla merkez köyler kurulmuş Sivas'ta. Azad edilmiş köleler kendi köylerini inşa etmişler.

Behlüloğlunun zenginliği tüm Akdeniz bölgesinin ve Güney doğu Anadolu'nun bir bölümünün büyükbaş hayvan ihtiyacını karşılamasından ileri geliyormuş.

İşte bu nedenle Çukurova'ya sık sık seyahat eder, dönüşünde de kadim dostu Karaisalı köyünde oturan Menemen beyinin evinde konaklarmış.

Yine böyle bir gün, dönüş esnasında, bir günde olsa hem dinlenip hem kadim dostuna vefasını göstermek, gönlünü almak için şöyle bir uğramış...

Menemen beyi, sarmaş-dolaştan hemen sonra kızı Cennet'e seslenerek kahve yapmasını buyurmuş. Hal hatır sorulurken elinde kahve tepsisi güzeller güzeli Cennet içeri girmiş. Daha kahvesini almadan Behlülbey kızın endamına bakıp, oğlu Arif'e nihayet, yaraşır bir kız bulduğunu hissederek kahvesini aldıktan hemen sonra, sevinçle dostu arkadaşı Menemen beyine dönmüş. Yanında oturan oğlu Arif'i göstererek, bu delikanlının evlenme çağı geldi, aradığı kızı da buldu yanılmıyorsam, demiş heyecanla.

Arif ise gözlerini kahve dağıtan kızın üstünden alamıyormuş, ''adı gibi Cennet'ten bir melek'' diye geçiriyormuş içinden.

Akşam baba oğul odalarına çekildikten sonra, sabah olduğunda Cenneti Menemen beyinden istemeye karar vermişler.

Varın siz düşünün, bütün gece Arifin sevinçten gözüne uyku girmemiş.

Konuşulduğu gibi sabah kahvaltısında Allah'ın emri ile kızı babasından istemişler. Menemen beyi de uygun görüp söz kesmişler.

Kahvaltıdan hemen sonra düğün hazırlıkları için acele edeceklerini bahane ederek, müsade isteyip tekrar Sivas'a doğru yola koyulmuşlar.

Günler sonra Sivas'a gelir gelmez düğün hazırlıkları için tüm çalışanlara haber salınmış, küçük oğlu Sürmeli'ye de ağbeyine yaraşır bir düğün olması için, elinden geleni yapması istenmiş.

Bir kaç ay süren hazırlıktan sonra kırk gün kırk gecelik bir düğünle Arif ve Cennet dünya evine girip muratlarına ermişler. (Dünya evini ilk o zaman duymuştum, yıl 1964 – Yüksel Işık)

Onlar muratlarına ere dursun. Biz gelelim küçük oğlanın hayalperestliğine.

Sürmeli Bey düğünde gördüğü, yengesinin küçük kız kardeşi Telli Senemi bir türlü aklından çıkaramamış ve bu ay parçası kızla bir an önce nişanlanmaları için babasını ikna etmenin yolunu araştırmaya başlamış bile... Henüz yaşı 16. Bir ilkbahar sabahının yazı müjdeleyen havasında,

Yengesi Cennet'e kız kardeşi Senemi düğünden buyana unutamadığını bir an önce onunla nişanlanmak istediğini, babasına anlatması için yardım istemiş, yengesinden.

Bu yakışıklı, sempatik güzel çocuk yaşının küçük olmasına rağmen davranışlarıyla yengesine gösterdiği saygı ve sevgi, yiğit olması, ahlakıyla çevresindekilerin saygısını kazanması, Yengesi Cennet içinde o bir gurur kaynağı olmuş.

Lafı fazla uzatmadan...

Sürmeli bey iyi kalpli babasını ve Menemen beyini ikna edip güzeller güzeli Telli Senemle, yaşlarının küçük olması nedeniyle, üçyıl sonra evlenmek şartıyla söz kesmişler.

Artık Telli Senem genç Sürmelinin tutkusu, aşkıdır...

Gece gündüz onun hayali onun varlığı ile güç bulur, her sabah onunla bakarmış hayata...

Bir sabah derin bir ruh sıkıntısıyla uyanmış. Kötü rüyalar görmüş, Telli Senemi kuzgunlar, kurtlar kovalamış saçı başı dağınık halde kendisinden yardım beklemiş, Sürmeli bey bir türlü yardımına gidememenin ızdırabıyla boğuşmuş bütün gece.

Kalkar kalkmaz en güvendiği ulağı olan Isak'ı yanına çağırıp rüyasını anlatmış bir an önce gidip Senemden haber getirmesini istemiş.

Isak atına atlayıp dört nala yola koyulmuş dört günlük yolculuktan sonra Menemen beyinin konağına varmış.

Senem evde yalnız olduğu için telaşlı ulağa mesafeli durarak, kim olduğunu sormuş. Ulak daha ilk bakışta Telli Senemin dillere destan güzelliği karşısında kekelemiş, cin çarpmışa dönmüş ve Sürmeli beyin kendisini kötü bir rüyadan yola çıkarak gönderdiğini, işte bu nedenle nişanlısından haber beklediğini falan anlatmış...

Senem cevabında, sevdiği adamın hasreti dışında bir sıkıntısı olmadığını, Sürmeli beyinin rahat olmasını istemiş. Ulak Senemin cömertçe hazırladığı sofradan kalkıp tekrar yola revan olmuş.

Senemin güzelliği karşısında aklı başından giden ulak, belki de birazda kıskançlığından Sürmeli beye götüreceği haberi, tüm yol boyunca kafasında geçirmeye başlamış...

Yine atını dizginlemiş, kalbi Sürmeli beye anlatacaklarının heyecanıyla dolmuş taşmış. Dört günlük bir yolculuktan sonra üzgün bir şekilde Sürmeli beyin yanına giderek, heyecanla kendisine doğru gelen beyine, olanı biteni anlatmış... Anlatmış ama tamamen gerçek yerine, kendi yalan ve iftiralarını süsleyerek anlatmış...

''Beyim maalesef büyük bir keder içindeyim, rüyalarınız doğru olabilir, Senem bacımız Şeytana uymuş... Konağa geldiğimde babası evde yoktu, ancak gecenin geç saati olmasına rağmen içerde bir sürü erkek sesi, def cümbüş, yavaşça yaklaşıp içeriye kapı aralığından baktığımda kahkahalarla kucaktan kucağa dolaşan yarı çıplak Senemi görünce dondum kaldım. Üzgünüm ama bu bir gerçek".

Beyninden vurulmuşa dönen tecrübesiz, saf temiz yürekli delikanlı bu güvenilir adamının yalan söyleyeceğini aklına, hiç mi hiç getirmeden, bir ateş yumağına dönmüş hemen oracıkta... En güvenilir iki arkadaşına silahlarını, atlarını hazırlamalarını ve vakit kaybetmeden yola çıkacaklarını söylemiş, çaresizlik içinde...

Çiftlikten, üç kafadar kimseye haber vermeden hemen yola çıkmışlar.

Gece gündüz at sürerler ve nihayet Menemene gelmişler. Konağa yaklaştıklarında Senem gelenlerin Sürmeli Bey ve arkadaşları olduğunu görür görmez, sevinçle hizmetçilere emirler yağdırıp heyecanını biraz dizginledikten sonra bir an duraklayıp ''hayırdır, hayırdır'' diye kendi kendine söylenmiş. Hayırdır! Bu ani ziyaretin bir nedeni olmalı, diye düşünmüş.

Onları yolda karşılamak için hemen aşağı inmiş. Kendilerine doğru koşan Senemi gören Sürmeli atını dört nala hiddetle üzerine üzerine doğru sürmüş. Tam ezilmek üzere olan Senem bir ceylan çevikliği ile yana kaçarak beyaz kısrağın nalları altında ezilmekten kurtulmuş.

Sürmeli bey, “Doğrumu bu söylenenler?” diyerek hışımla üzengilerin üstünde doğrularak dizginleri çekmiş. Olup biten iftiradan habersiz olan Senem göz yaşlarına boğulmuş. Sevdiği adamın hışımla üzerine at sürmesini düşünürken;

"Ne oldu Sürmelim, Allah aşkına anlat, bir şey bilmiyorum. Yalvarırım sakin ol ve anlat" demiş. Bunun üzerine azda olsa sakinleşen Sürmeli Bey şunları demiş;

Sen kal artık sevdiğim ben gidiyom
Konuş gayrı yaban ile el ile
Bana böyle acı haber duyurdun
Döğerim bağrımı kara taş ile

Senem şaşkın neye uğradığını bilememiş, ağzından dökülenlere kulak verelim.

Nedir beyin oğlu varan haberim
Durma söyle evde yoktur pederim
O kadar mı çirkin mi bilmem kaderim
Gelin mi etmiyeceksin telli baş ile

Sürmeli Bey

Sorma nazlım sorma git benden sorma
Zağlıdır hançerim kalbime vurma
Gerip ağ göğsünü karşımda durma
Gözüm görmez oldu kanlı yaş ile

Telli Senem

Kul olayım zehir etme aşımı
Çek hançeri gel parçala döşümü
Kusurum çıkarsa kes al başımı
Yaktın yüreğimi kor ateş ile

Sürmeli Bey

Sorma nazlım sorma dertlinin halın
Gözümde koymadın dünyanın malın
Seni edemedim al yeşil gelin
Konuş gayrı yaban ilen elinen

Telli Senem

Bir terlik diktim de giyinsin diye
Karakaşı altında görünsün diye
Yad eller görsün yerinsin diye
Gitme beyim gitme yaren ile eş ile

Sürmeli Bey

Yardan ayrılanın hiç sönmez narı
Göklere dayanır ahı ile zarı
Küstüm gidiyom Şam'dan ileri
Gözle selamımı uçan kuş ile

Telli Senem

Beyin oğlu neyleyim selamın
Düşürdün diline beni alemin
Beni öldürmez mi derdin elemin
Döğerim bağrımı kara taş ile

Sürmeli Bey

Gayrı kötülerle durup eğleşmem
Yok vefasız güzel ile görüşmem
Küstüm artık ahrete dek barışmam
Ülfetim yok yaran ile eş ile

Telli Senem

Solsun, al yeşilim sandığa basmam
Karalar bağlarım zülfümü kesmem
Sen bana küssende ben sana küsmem
Tez gel beyim tez gel yaren, eş ile

''Tam bu sırada atın gemine sıkı sıkı tutan, sevdiğini bırakmak istemeyen bir Senem var''

Sürmeli Bey

Koyver nazlım koyver kıratın gemin
Bana sürdürmedin dünyanın demin
Geri dönmem gayri eyledim yemin
Konuş kalan yaban ile eş ile

Diyerek atını mahmuzlamış, yerde kalan Senemin hıçkırıkları kalbi kırık, inatçı Sürmeli beyi durduramamış üç arkadaş Halebe doğru dolu dizgin yola koyulmuşlar... Halep'e geldiklerinde yorgun düşen üç genç, serin buldukları bir sazlığın kenarında uykuya dalmışlar.

Meğer burası Halep valisi Toraman Paşa'ya ait bekçileri olan kuş ve hayvanların yaşadığı av yapılan büyük bir koru imiş.

İşgüzar bekçiler aldıkları uyarıcı bitkilerin de etkisiyle hemen oracıkta iki genci uykularında katletmişler. İçlerinden biri insafa gelip Sürmeli beyi öldürme yerine, Toraman paşaya götürüp cezasını onun vermesini istemiş cani diğer ikisi onaylayınca, Sürmeli beyi haneye tecavüz ettikleri gerekçesiyle Toroman Paşa'nın huzuruna çıkarmışlar.

Paşa kızgın, dünyayı ben yarattım edasıyla, ''sen kimsin bre cahil, benden izinsiz benim arazimde keyf yaparsınız haa?'' demiş.

İki kader arkadaşının acısıyla Sürmeli Bey şiirsel sözleriyle cevap verir. (maalesef hatırlayamadım – Yüksel Işık)

''Aslım Sivaslı babam Behlüloğlu, iki can arkadaşım, benim yüzümden helak oldu paşam, onların ana babalarının huzuruna nasıl çıkacağım, keşke beni de öldürseniz kör olsa gözüm, lal olsa dilim'' demiş.

Behlüloğlu adını duyan paşa, bir süre konuşmadan. Şaşkın, Sürmeli beyi süzmüş gözleriyle... Adamlarına dışarı çıkmalarını söylemiş...

Meğerse Behlüloğlu azaplarından birinin evladı olan küçük Toramanın yeteneğini görerek okumasını istemiş ve onun tüm masraflarını karşılayarak paşa olmasına sebep olmuş.

İşte bu nedenle Toraman Paşa hem yaptırdığı katliamı unutturmak hem de saygı ve minnet duyduğu Behlül Bey'in oğlunu hemen himayesine almış.

Sürmeli bey hem Telli Senemin, hem iki yağız, kardeşten de ileri yoldaşlarının acısını hafifletmek için Toraman beyin himayesini kabul etmiş. Bir beyoğlu olduğunu unutmaya çalışarak, kendisini tamamen Toraman paşanın emrine amade etmiş...

Halep valisi Toraman paşanın güzel güzeli genç bir karısı varmış, karısı, bu kız güzeli yakışıklı delikanlıdan pek hoşlanmış. Kocasından Sürmeli beyi kendi emrine vermesini çarşı pazara çıktığında, bu güçlü yiğit delikanlının diğer muhafızların başında olmasını istemiş.

Güzel karısının bir dediğini iki etmeyen Toraman paşa karısının ricasını kırmamış. Sürmeli Bey paşa karısının özel muhafızı koruyucusu olmuş. Paşanın karısı da halinden memnun kalmış, hoşuna giden bu delikanlının hep gözü önünde olmasından büyük bir haz almış.

Bir zaman sonra paşanın karısının hayranlığı 'kara sevdaya'' dönüşmüş bu genç delikanlıya...

Bir çok kez sevgisini hissettirmeye çalışsa da, Sürmeli bey ciddiyetini bozmamış...

Ne var ki; gönlüne söz geçiremeyen kadın, her fırsatta Sürmeli Beyi taciz etmeye başlamış. Kocasının yatağında bile sık sık dalıp gider,

Sürmeli beyi düşünür, sabahlara kadar uyumadığı geceler olurmuş. Toraman Paşa karısının son zamanlarda dalgın oluşunu, kendisine ilgisizliğine bir türlü anlam veremez olmuş...

Aşkın kör ettiği kadın bir gün, Toraman paşanın İstanbul'a gitmesini fırsat bilerek Sürmeli beyin yatak odasına gelmesini emretmiş. Sıkılarak odaya giren delikanlı gördüğü manzara karşısında gözlerine inanamamış! Yarı çıplak hanım, davetkar bakışlarıyla onu yatağına çağırmış

Manzara karşısında, girdiği ile çıktığı bir olmuş Sürmeli beyin, odadan... Bir süre, gördüğü manzaranın vahameti karşısında kendi kendine gelememiş. Hızlıca oradan uzaklaşmış. Vali gelinceye kadar da ortalıkta görünmemiş.

Toraman Paşa'nın geldiği ertesi gün huzuruna çıkarak, azadını istemiş. Sivas'ı özlediğini, memleketine dönmek istediğini söylemiş. Zaten karısının son zamanlardaki hal ve davranışlarından şüphelenen Toraman paşa, Sürmeli beyin böyle bir karar almasında etkili olabileceğini düşünerek "Şimdi git, daha sonra konuşuruz" diyerek Sürmeli beyi göndermiş.

Bir süre geçtikten sonra Paşa karısına, Şama gideceğini bir kaç gün orada eğleşeceğini, geldikten sonrada bir süreliğine Sürmeli beyi, memleketi Sivas'a göndereceğini söylemiş.

Yine fırsat bu fırsat, diyerek bu sefer planını Sürmeli beye gerçekten sahip olmaya yönelik yapmaya başlamış konağın sultanı hanım. Konaktan muhafızlarıyla yola çıkan kocasıyla vedalaştıktan sonra Sürmeli beye dönerek öğle zamanında alış veriş için şehre ineceğini, yanında kendisine eşlik etmesini söylemiş.

Öğle vakti Sürmeli Bey gelmiş beklemeye başlamış. Balkondan kendisini gören hanım;

''Sürmeli Beyim bir zahmet yukarı çık, yoksul kadınlar için kumaşlar almıştım, onları da alıp tekkeye bırakalım'' diyerek yanına gelmesini istemiş.

Yukarı çıktığında Sürmeli Bey, keskin bir lavanta kokusu hissetmiş koridordan salona geçeceği sırada yatak odasından hanımın sesi gelmiş. "Buradayım"… Kadife perdelerin sıkı sıkıya kapandığı, mumların loş ışığındaki odaya giren Sürmeli bey şehvetten sarhoş, çırılçıplak kadının kolları arasında bulmuş kendini... Çırpınıp kurtulmaya çalışsa da olmaz...''Yapmayın ben sizin evladınız sayılırım, incitmek istemiyorum bırakın beni, benim nişanlım telli Senemim var" demiş ve bütün gücüyle kadını itmiş, koşarak merdivenlerden aşağı inmiş konaktan ayrılırken kadının balkondan yarı çıplak haliyle;

"Yetişin imdat Sürmeli bana tecavüz etti, kaçıyor, yakalayın" bağırışlarını duymamış bile...

Karısına kurduğu tuzağın gerçeği ifşa etmesinden memnun, saklandığı yerden çıkan Toraman Paşa, hışımla karısının kolundan tutup içeri almış.

Perişan halde ki kadın kocasını karşısında görünce şaşkın haliyle kocasının boynuna atılıp, "Gördün işte, benim bir suçum yok" demiş ama nafile…

Tüm olup bitenleri yatak odasında saklandığı yerde duyup gören Paşa "Aşk seni kör etmiş, aşkına iftira atacak kadar kör. Yazıklar olsun, ama ben sana olan aşkıma ihanet etmeyeceğim, Allah'ından bul... Şimdi sesini kes görünme gözüme." diyerek ayrılmış karısının yanından...

Daha sonra huzuruna çağırttığı Sürmeli Beye dönerek; bu olayı unutması gerektiğini, karısının ihanetini gördüğünü, ancak karısını tutkuyla sevdiğini, vazgeçemediğini, Sürmeli beyin Halebi bir an önce terk etmesinin en doğru yol olduğunu söylemiş. Olaydan da kimselere söz etmemesini tembihlemiş.

Zaten çoktan kararını vermiş olan Sürmeli Bey, yol hazırlığındaki bir kervanın kendisini beklediğini söyleyerek, Paşa'nın yanından ayrılmış...

Bütün bunlar olurken, Sivas'ta Sürmeli Beyin ortadan kayboluşuna dayanamayan Behlül Bey bir gece kalp krizinden ölür. Arif'e gelince, kardeşinin akıbetini kurda kuşa haber gönderip öğrenmeye çalışsa da, bir sonuç alamaz...

Taa ki İran'a doğru gitmekte ve Sivas'tan geçmekte olan bir kervan kafilesinin önünü kesip sorana kadar. Bezirgan başı, Sürmeli'nin Halep'ten kendileriyle birlikte yola koyulduğunu ancak Maraş'tan sonra kendisini bir daha görmediklerini söyler. Bunun üzerine Arif bir kaç adamıyla birlikte atlarına atlayıp, Maraş'a doğru yola çıkarlar. Sürmeli Beye gelince…

Halep'ten birlikte Sivas'a gitmek üzere yola çıkan Sürmeli, yol boyunca; katledilen arkadaşlarının hesabını nasıl vereceğini, hangi yüzle onların karşısına çıkacağını, kendisinin de inanmadığı bir iftiranın kurbanı Telli Senem'in yüzüne nasıl bakacağını düşünüp durur ve kararını verir... Maraş'a geldiklerinde kervandan gizlice ayrılıp yoksul bir mahallede Abdallar mahallesinde küçük, terkedilmiş barakaya sığınır. Günlerce belki de aylarca, o yoksul insanların verdikleriyle yaşamını sürdürmeye çalışır sersefil.

Arif aylarca kardeşini arar, Güney Anadolu'yu karış karış dolaşır, en son Maraş'ta uğradığı Abdallar mahallesinde, derme çatma barakada kardeşini hasta yatağında bulur. O gür, güçlü kuvvetli Sürmeli delikanlının yerine, sürmesi silinmiş, göz kapakları şiş nefesini omuzundan alan, benzi solmuş, dudakları yer yer çatlamış, günlerce aç olduğu belli, konuşmaya bile takati kalmamış bir Sürmeli Beyle karşılaşır.

Onu bu halde gören Arif gözyaşlarına boğulur... ve derki!

Gardaş ne yatarsın Maraş ilinde
Kalk giidelim sılaya doğru
Yatma gardaş yiğit başın seversen
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Sürmeli Bey

Gitmem gardaş yurdun şen olsun
Bastığım topraklar teberik kalsın
Öyle memlekete düşmanım varsın
Sılada bir gurbet elde bir bana

Arif Bey

Maraş ili yanar yanar od olur
Her sineği bir alıcı kurt olur
Sen gelmezsen yüreğime dert olur
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Sürmeli Bey

Maraş ili varsın yansın od olsun
Her sineği bir alıcı kurt olsun
Ben gelmezsem yüreğine dert olsun
Sılada bir gurbet ilde bir bana

Arif Bey

Geldin buraya abdal mıyım dedin
İki elin ile ağı mı yedin
Anayı babayı gardaşı nereye koydun
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Sürmeli Bey

Güççük idim dertten derde katıldım
Genç yaşımda gurbet ele atıldım
Bey oğluydum köle oldum satıldım
Sılada bir gurbet ilde bir bana

Arif Bey

Kalk gardaş gidelim dağlar başından
Av edelim kekliğinden kuşundan
Zamantı ırmağından Pınarbaşı'ndan
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Sürmeli Bey

Gardaş o dağlarda dağlarda dağlarım mı var
Kırmızı çubuklu bağlarım mı var
Ah çekip ardımdan ağlarım mı var
Sılada bir gurbet elde bir bana

Arif Bey

Dertli babam döğünerek sızlıyor
Anam hasretinden saçlarını yoluyor
Telli senem yollarını gözlüyor
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Sürmeli Bey

Gitmem gardaş gitmem sıla düzüne
Huri kızı olsa bakmam yüzüne
Benden selam söylen senem kızına
Sılada bir gurbet elde bir bana

Arif Bey

Anam tüfeğin duvara asar
Babam tabancanı bağrına basar
Anaya babaya adam mı küser
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Sürmeli Bey

İki yoldaşı kurban ettim yoluma
Felek kara yazmış alın yazıma
Nasıl bakarım ana babaların yüzüne
Sılada bir gurbet elde bir bana

Arif Bey

Sen bir bey oğluydun üşenmez idin
İbrişim kuşağı kuşanmaz idin
Kuş tüyü döşeğe döşenmez idin
Kalk gardaş gidelim sılaya doğru

Sürmeli Bey

Kimse sormasın garip halımı
Saramadım al tozaklı gelini
Var git yoluna öp pederimin elini
Sılada bir gurbet elde bir bana

Der ve oracıkta son nefesini verir. Arif hıçkırıklara boğulur,

Adım Arif olsa da ağa
Elim erişmiyor karşıki dağa
Minnetim geçmedi sürmeli gardaşa
Yol verin dağlar yol verin sılaya doğru

Kardeş acısıyla yanan Arif Bey oradaki yoksul abdalların da yardımıyla cenazeyi çift atlı bir arabaya koyarak Sivas'a dönmek üzere yola koyulurlar.

Acı haber tez ulaşır, Sürmeli beyin ölümü, tüm Sivas halkını üzüntüye gark eder.

Telli Senem nişanlısına son görevini yapmak için Sivas'a gelir, geriye de dönmez. Kayınbiraderi ve eniştesi Arif Beyden, kendisine hayatta iken yar olamayan Sürmeli Beyin mezarına komşu olmak istediğini söyler. Arif bey de acılı Senemin bu isteğini kırmaz. Yanlarındaki küçük çiftlik evine yerleşir, Telli Senem.

Gelgelelim, Telli Senemin çiftliğe yerleşmesi en çok Sürmeli Beyin has adamı İsakı sevindirir.

Isak, Telli Senemi hiç aklından çıkarmaz, her gün onu elde etmenin planlarını yaparak uykuya dalar, Sürmelinin ölümü için, tanrının onu ne çok sevdiği kadar, aynı zamanda, ''kendisini'' naçizane kulu Isak'ı da ihmal etmediğine inandırır. Elbette, şu yas bitince Telli Senemi Arif Beyden isteyecektir.

Gece yarısı Telli Senemin kapısı hızlıca çalınır. Kapıyı açtığında ev hizmetlisi, ablası Cennetin doğum sancısı tuttuğunu, acele giyinip gelmesi gerektiğini söyler.

Ancak doğum çok zor gerçekleşir, çocuk sağ salim gelse de, Cennet kan kaybından bitkin düşer. Sabaha karşıda hayata gözlerini yumar. Cennetin ölümü Behlüloğullarının acısını ikiye katlar. Hem telli Senem hem Arif Bey kaderin cilvesi her ikisi de aynı kaderi paylaşır. İkisi de, kardeş ve aşklarına bu yaşanası dünyada çok erken veda ederler. Tek tesellileri Arifin oğlu küçük Sürmeli olur. Teyzesi Senem ona gözü gibi bakar. İki yaşına geldiğinde ilk kelimesi ''AnneSEN" olur.

Arif dünya güzeli karısı ve kardeşinin ölümüne dayanır gibi görünse de, içi içini kemirir. Konuklarının olduğu bir gün ani bir kalp kriziyle yere düşer. Bütün çabalara rağmen hayata döndürülemez.

Acı haber tez duyulur, kazan kurulur feryatlar eşliğinde cenaze yıkanır. Namazı kılınır, hazırlanan mezara gelindiğinde bir mucize gerçekleşir. Arif seleceden kafasını kaldırıp kefeni açmaya çalışır. Halk önce korkar kaçışır, ancak gerçekte ölmediği derin bir baygınlık geçirdiği daha sonra anlaşılır.

Orda bulunanlar düğün bayram ederken, Isak'ın sevinci kursağında kalır.

Niçin? derseniz…

Telli Seneme sahip olmak için önündeki tek engel Arif bey'in tekrar hayata dönmesi.

Orada bulunanlar sakinleşip merak ve heyecanla Arif beyi tahtadan indirirler ve kendisi için açılan mezara şöyle bir bakar, gülerek buraya ben nasıl sığacaktım derinliği iyi ama boyu küçük olmuş, der.

Bir ara Isakla göz göze gelir;

Isak! şuraya bir gir deneyelim. Seninle benim boyum aynı, sen sığarsan, demek ki bende sığarım. Isak yarı korku içinde yarı mutsuz, istemeye istemeye beyin dediğini yapar. Girer yüz üstü uzanır. O anda Arif bey ellerinde küreklerle bekleyen gençlere işaretini verir. Diri diri Ishak'ı gömerler.

Daha sonra Arif bey o baygınlık anında, tüm olup bitenlerin Isak'ın Telli Seneme attığı iftiradan kaynaklandığını bire bir yaşadığını söyler.

Rivayete göre, daha sonra Arif Bey Telli Senemle evlenir. Tüm acılara rağmen, çok çocukları olur. Hala Sivasta soylarının sürmekte olduğunu söyleyenler var.

Yazan: Yüksel Işık

Hazırlayan / Derleyen: Deniz Karakurt